

El document del mes

Espectura de l'Acta de subhasta i arrendament d'arbitris sobre pesos i mesures dels anys 1935 i 1936

JORDI ENFEDAQUE I NOVELL
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL

Els ajuntaments tenen l'encàrrec de prestar un seguit de serveis als ciutadans. I per a donar aquests serveis, l'administració local necessita d'uns recursos econòmics. El finançament d'aquests ens és una problema que s'arrossega des de la seva creació i que, a dia d'avui, encara no té una clara resolució. Per no dir que pel legislador actual, està sent l'excusa perfecta per proposar fórmules recentralitzadores per empètitir l'administració més propera al ciutadà.

En l'actualitat són moltes les fórmules de finançament a les quals pot accedir un ajuntament a banda de les aportacions directes d'administracions superiors. Parlem de l'ús i profit del propi patrimoni, les operacions de crèdit, el cobrament de sancions, la participació en segons quins impostos, etc. I, sobretot, les més que conegudes taxes: aquells tributs que paguem a canvi de rebre un servei específic, com ara la recollida de les escombraries o la sol·licitud d'una llicència. Si ens trasludem al 1934, any en que s'inicia el document del mes, aquestes taxes són anomenades arbitris¹.

L'arbitri sobre pesos i mesures es regula per primera vegada a l'article 4 de la *Ley de Arbitrios* de 23 de febrer de 1870 i, seguit, a l'article 130 de la *Ley Municipal* de 1970. Això no vol dir que anteriorment, els ajuntaments no tinguessin la potestat de poder aplicar aquestes taxes. Per exemple, la *Real Orden* de 19 de setembre de 1849, concedeix el dret de pes i mesura només als ajuntaments, fet que suposarà un primer pas per l'aparició d'aquest arbitri, el qual deixarà de tenir vigència amb la Llei de Bases

Detall del segell del timbre del document oficial realitzat durant el període de la II República Espanyola.

de Règim Local de 1945².

En aquest sentit el nostre document del mes es trobarà sota la legislació inclosa dins del *Estatuto Municipal* de 1924 i del *Reglamento de 23 de agosto de 1924 de la Hacienda Municipal*, que la legislació pressupostària municipal de la II República Decreto-Ley de 16 de juny de 1931³ mantindrà en vigor i que també respectarà l'Estatut d'Autonomia de 1932.

Aquest arbitri era una taxa que es cobrava com a retribució de les operacions de mesura o pes usant els pesos i les eines "oficials" de la població. No era una taxa inicialment obligatòria per a tots els ajuntaments i el fet de cobrar-la, a l'igual que la resta d'arbitris, comportava la presència d'un agent recaptador o delegat que havia de rebre un retribució per part de l'ajuntament⁴.

Però el document d'aquest mes no és un expedient de gestió d'aquest arbitri, sinó del seu lloguer. Si, per una banda, entenem la necessitat per part de l'Ajuntament de comptar amb uns ingressos estables i, per altra, la possibilitat de poder-se desentendre del sou de l'agent recaptador, en-

tendrem que es fes servir la fórmula de l'arrendament. Aquest sistema comportava que l'Ajuntament, en comptes de cobrar l'arbitri de forma directa, cedia l'administració un arrendatari. És a dir, que a canvi d'uns diners, l'arrendatari explotava el servei d'ús dels pesos i mesures al seu risc i benefici durant un període no inferior a un any. L'arrendament s'adjudicava en subhasta pública seguint un procediment que incloïa la seva publicitat, una obertura de pliques pública, un període de reclamacions, el nomenament i el pagament d'una fiança. I d'això en deixa constància el nostre document del mes.

L'expedient d'arrendament només conserva l'espectura notarial que recull l'"Acta de subhasta y arrendamiento de arbitrios sobre pesas y medidas" que es va celebrar entre els dies 17 y 31 de desembre de 1934. L'espectura la formen dos documents: l'acta de subhasta i, seguit, l'atorgament.

A la subhasta s'hi presenten cinc plecques que són oberts davant la presència del notari, Enrique Comajuncosa

Laboria, l'alcalde accidental de l'Ajuntament que requeia en la persona de Ramon Reverté i el secretari de la corporació. La subhasta s'adjudica provisionalment a Miguel Balada Reverté, ja que fa l'oferta més alta que és de trenta-quatre mil cent trenta-dues pessetes amb seixanta cèntims per cada any.

El segon document ens informa sobre el procediment d'adjudicació de la subhasta i arrendament del cobrament de l'arbitri de peses i mesures d'ús obligatori en el terme municipal de La Ràpita durant els anys 1935 i 1936. Ens afegeix que el procés s'inicia en la sessió del 23 de novembre de 1934 i que la quantitat mínima que es fixava per participar en la subhasta era de trenta mil pessetes anuals i s'anuncià en el Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya el dia 29 del mateix mes. També ens diu que no es va fer cap reclamació posterior i que, realitzada la fiança per part de l'adjudicatari, aquest i l'alcalde Aleix Querol Escribano, accepten l'escriptura de l'arrendament davant de dos testimonis i del mateix notari.

Cal dir que l'arbitri de peses i mesures no és l'únic que trobem a la sèrie *Subhasta i Arrendament d'Arbitris* del Fons documental de l'Ajuntament. Sinó que també aplega els expedients referents a arrendaments i subhastes de serveis municipals que l'Ajuntament que fa amb un tercer, com ara: parades públiques, consum de carns i de-

gollament o sobre repès voluntari.

¹VAS i RAFAEL, Juanjo; *Evolució dels impostos municipals: 1845-2004*; Lligall 22/2004

²GARCÍA RUIPÉPEZ, Mariano; *Manual de hacienda para archiveros municipales*; Ediciones Tres Fronteras, 2008

³GARCÍA RUIPÉPEZ, Mariano; *Op. cit.* Cal dir també que, posteriorment a 1870, l'arbitri seguirà sent present a l'article 137 de la Ley de Ayuntamientos de 1877, l'article 40 de la Ley de Presupuestos del 29 de junio de 1890 i en el Real Decreto de 7 de junio de 1891.

⁴Com podem veure en el capítol II de la *Ley municipal* de 3 de junio de 1870.

Portada de l'escriptura amb les actes de subhasta i arrendament de l'arbitri sobre pesos i mesures dels anys 1935 i 1936.